

การนำภาพจากนิตยสารมาใช้ประกอบ ในการเรียนการสอน

วุฒิชัย โจทย์กิ่ง

ภาพ¹ เป็นสื่อประกอบการสอนที่ครูทุกระดับนิยมใช้ ครูใช้ภาพประกอบการสอนมากกว่าสื่ออื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสอนทักษะของภาษาต่างประเทศ ภาพเป็นอุปกรณ์การสอนที่ช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น นำไปใช้สอนได้ทุกสถานการณ์ ช่วยให้ครูอธิบายน้อยลง ทำให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วช่วยให้เกิดความเข้าใจได้ดีกว่าการอธิบายเพียงอย่างเดียว ภาพมี 2 ประเภท คือ ภาพที่ต้องใช้เครื่องฉาย และภาพที่ไม่ใช้เครื่องฉาย ภาพที่ต้องใช้เครื่องฉาย เช่น ภาพสไลด์ फिल्मสตริป แผ่นโปร่งใส และภาพที่ใช้กับเครื่องทึบแสง เป็นต้น ส่วนภาพที่ไม่ใช้เครื่องฉายได้แก่ ภาพถ่ายจากหนังสือวารสาร นิตยสาร หนังสือพิมพ์ ปฏิทิน โฆษณา เป็นต้น บทความนี้จะเน้นหนักเฉพาะภาพที่ได้จากนิตยสารซึ่งนำเอาไปใช้ในการเรียนการสอนและจะกล่าวรวมไปถึงกระบวนการในการทำการคัดเลือก การเก็บรักษา และการจัดภาพเข้าหมวดหมู่ด้วย

สาเหตุที่เลือกสะสมภาพที่ได้มาจากนิตยสารก็ด้วยเหตุผลง่าย ๆ 3 ประการดังนี้ คือ

1. หาได้ง่ายกว่า
2. มีภาพมากชนิดกว่า
3. มีภาพที่นำไปใช้ได้มากสถานการณ์กว่า

ภาพที่หามาได้นั้นไม่จำเป็นต้องได้มาจากนิตยสารฉบับล่าสุด แต่อาจจะได้มาจากแผงขายหนังสือเก่า ๆ ยานแผงขายหนังสือใต้ต้นไม้ที่สนามหลวง หรืออาจได้มาจากที่อื่นอีกมากมาย เช่น ห้องสมุด สถานทูตต่าง ๆ หรือ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เป็นต้น เนื่องจาก

¹ นิพนธ์ สุภรัตน์ โสตนัสนศึกษา *AV Education* (โรงเรียนสตรีเนติศึกษา แผนกการพิมพ์ 2525) หน้า 40

นิตยสารมีมากมายหลายชนิดด้วยกัน จึงเปิดโอกาสให้เลือกภาพมากขึ้น นิตยสารสำหรับผู้หญิง จะมีภาพในหัวข้อต่าง ๆ กัน เช่น อาหาร การทำครัว แฟชั่น การตกแต่งบ้าน เสื้อผ้า เพอร์เนเจอร์ประดับบ้าน หรือของใช้ต่าง ๆ ภายในบ้าน เป็นต้น ภาพเหล่านี้เป็นภาพถ่ายมีสีสันงดงาม บางภาพได้มาจากบทความในนิตยสาร บางภาพเป็นภาพที่ใช้โฆษณาก็มี ซึ่งล้วนแต่มีความคมชัด ดึงดูดความสนใจอย่างยิ่ง ภาพเหล่านี้ยากที่จะเขียนด้วยชอล์คบนกระดานดำ โดยให้ความชัดเจนและน่าสนใจเช่นนั้นได้ นี่จึงเป็นเหตุผลอีกประการหนึ่งที่ภาพจากนิตยสารได้รับเลือกให้นำมาใช้เป็นสื่อประกอบการสอน นอกจากนั้นในการสอนโครงสร้างประโยคกิตี การสอนศัพท์ใหม่กิตี การฝึกแบบปากเปล่ากิตี ภาพเหล่านี้จะเข้ามามีบทบาทแทนการเขียนภาพบนกระดานได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่า ทำให้บทเรียนน่าสนใจขึ้นดำเนินไปได้รวดเร็วขึ้น และเมื่อต้องการจะฝึกนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย หรือเป็นคู่ ๆ ภาพเหล่านี้ก็นำมาใช้ได้อีกด้วย อาจจะกล่าวสั้นหนึ่งได้ว่าภาพเข้ามาประกอบในการสอนนับตั้งแต่การนำเข้าสู่บทเรียนไปจนจบกระบวนการสอนบทเรียนนั้น ๆ ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

1. ประโยชน์ของการเก็บสะสมภาพจากนิตยสาร

หลังจากผ่านกระบวนการการคัดเลือก การเตรียมการ การแยกหมวดหมู่และการเก็บเข้าแฟ้มตามประเภทแล้ว ภาพที่สะสมนี้ ก็จะอำนวยความสะดวกประโยชน์ต่อครูผู้สอนให้สามารถเลือกใช้ได้อย่างสอดคล้องกับเรื่องที่ต้องการสอน ทำให้ครูหมดปัญหา ประหยัดเวลา ไม่ต้องเสียเวลาไปวาดภาพหรือไปหาภาพจากที่อื่นให้ยุ่งยากจนวุ่นวาย บางครั้ง ครูที่ประสบปัญหาไม่ทราบจะดำเนินการสอนบทเรียนอย่างไรดี ก็จะแก้ปัญหานั้นได้เมื่อได้ดูภาพต่าง ๆ ที่สะสมไว้ สามารถคิดขั้นตอนการสอนบทเรียนนั้น ๆ ได้ทะลุปรุโปร่งขึ้น ในภาพเดียวกันนี้เพียงภาพเดียว ครูสามารถนำไปประกอบได้กับบทเรียนต่าง ๆ มากมายทั้งยังใช้ประกอบการสอนนักเรียนในระดับต่าง ๆ กัน ตั้งแต่ชั้นเริ่มเรียนไปจนถึงขั้นสูงสุดได้อีกด้วย

2. ขั้นตอนและวิธีการในการเก็บสะสมภาพ

ขั้นตอนและวิธีการคัดเลือก การเตรียมภาพ การจำแนกประเภทและการจัดเก็บภาพเข้าเป็นหมวดหมู่เหล่านี้สามารถที่จะนำเอามากกล่าวในรายละเอียดตามลำดับก่อนหลังได้ดังต่อไปนี้คือ

2.1 ขบวนการเลือกภาพ

หลักสำคัญในการเลือกภาพ ขึ้นอยู่ที่ว่า ภาพนั้นมีขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก มีความชัดเจนและเด่นชัดหรือไม่ ภาพนั้นคลุมเครือหรือไม่ มีไตซ์ขึ้นอยู่ที่ว่าจะมองดูในวัตถุประสงค์แคบๆ โดยมุ่งแต่ดูว่าภาพนั้นจะประกอบกับบทเรียนในแต่ละครั้งๆ ได้หรือไม่ เพราะถ้าเป็นเช่นนั้น ภาพหลายภาพอาจดูกลมวงข้ามไป หรือทิ้งไปโดยเปล่าประโยชน์

2.1.1 ภาพใหญ่

ภาพใหญ่มีไว้สำหรับแสดงให้ดูทั้งชั้น ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องให้แน่ใจว่า ภาพมีขนาดใหญ่พอที่นักเรียนทั้งชั้นมองเห็นได้ชัดเจน โดยทั่วไปนั้น ภาพจากนิตยสารจะเหมาะสำหรับใช้แสดงให้ชั้นเรียนที่มีนักเรียน 15-20 คน ถ้าชั้นเรียนใหญ่กว่านี้ ควรแสดงภาพให้ดูเป็นกลุ่มๆ ฉะนั้นก่อนเลือกภาพควรคำนึงถึงขนาดของชั้นเรียนด้วยเป็นสำคัญ

ในการแสดงภาพให้เด็กทั้งชั้นดูนั้น ไม่ควรใช้เวลานานเกินไป ควรใช้เวลาอันสั้น เพื่อให้บทเรียนดำเนินต่อเนื่องไป และภาพที่นำมาใช้นั้นต้องมีความชัดเจนทั้งในเนื้อหา การถ่ายและต้องไม่คลุมเครือ เพราะมีฉะนั้นนักเรียนจะสับสนแปลความหมายของภาพแตกต่างไปจากที่ครูได้ตั้งจุดมุ่งหมายเอาไว้

2.1.2 ภาพเล็ก

ภาพที่ใช้ในกลุ่มย่อยและเป็นคู่ๆ นั้น ไม่จำเป็นต้องเป็นภาพใหญ่ ขนาดของภาพไม่เป็นปัญหาอีกต่อไป แต่กลับจะเป็นความสำคัญที่ความชัดเจนของเนื้อหาที่ต้องการสอนดีกว่าชัดเจนหรือไม่เพียงไร ต้องไม่คลุมเครือหรือทำให้เด็กไขว่ไปจากจุดมุ่งหมายที่ครูได้วางเอาไว้

เนื่องจากเป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการให้เพียงพอสําหรับกลุ่มย่อยหลาย ๆ กลุ่มๆ หลายๆ คู่ การถ่ายอัดสำเนาภาพจึงนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นยิ่งอันจะนำไปสู่การบรรลุตามวัตถุประสงค์ของการนำภาพไปใช้กับกลุ่มย่อยต่อไป

2.1.3 ภาพสำหรับเล่นเกมส์และฝึกทักษะต่าง ๆ

ภาพบางภาพไม่จำเป็นว่าจะเล็กหรือใหญ่ เมื่อนำมาติดผนังกับกระดานแข็งก็นำมาใช้ในการฝึกทักษะที่ต่าง ๆ ทั้งกับกลุ่มย่อยและเป็นคู่ๆ หรือแม้แต่เป็นรายบุคคลก็ตามล้วนแต่ใช้ได้เสมอ

เช่น อาจารย์ภาพมาประกอบในการสอนทักษะการใช้ภาษา Like and Dislike มีภาพหลายชุดต่อกลุ่มย่อยหลายกลุ่มเป็นภาพ OBJECT ในแต่ละกลุ่ม มีนักเรียน 4 คน ต่อภาพ 8 ภาพ ซึ่งภาพหนึ่งเมื่อกลุ่มใช้แล้วก็จะแลกเปลี่ยนกับกลุ่มอื่นต่อไป

วิธีเล่น วางภาพคว่ำหน้าลงแล้วให้นักเรียนคนแรกเปิดภาพแรกขึ้นมาแล้วจากภาพ (สมมติว่าเป็นภาพขวดเหล้า) เด็กจะพูดว่า “I don't like whisky.” แล้วเปิดภาพต่อไป (ซึ่งเป็นภาพขวดเบียร์) และพูดว่า “I prefer beer.” เด็กคนต่อไปจะบอกว่า “I don't like beer.” และเปิดภาพต่อไป (เป็นภาพขวดนม) และพูดว่า “I prefer milk.” ทำเช่นนี้ต่อไปตามลำดับจนหมดภาพแล้วก็เปลี่ยนกับกลุ่มอื่นต่อไป

ถึงแม้ว่าการเตรียมภาพชนิดนี้จะใช้เวลามากเพียงใดก็ตาม แต่ผลที่ได้ก็คุ้มค่าทำให้ครูมีกิจกรรมที่จะนำไปใช้ประกอบบทเรียนมากขึ้น ภาพเหล่านี้ควรแยกเก็บตั้งแต่แรกจะได้ไม่สับสน

2.2 ขั้นตอนการเตรียมภาพ

สิ่งที่สำคัญและจำเป็นในการเตรียมภาพก็คือ โตะที่มีขนาดกว้าง นิตยสาร กรรไกร กระดาษแข็ง ปากกา เวลาว่าง การร่วมทำงานด้วยกันตามนัด และเพิ่มเก็บภาพที่ทงเอาไว้เพื่อคิดฝึกในคราวต่อไป

2.2.1 การตัดภาพ

ภาพที่ตัดได้อาจจะมีรูปร่างแตกต่างกันออกไป ซึ่งนั่นก็ไม่ใช่เรื่องสำคัญ ถ้าภาพนั้นมีคำบรรยายติดมาด้วยให้ตัดทิ้งไป แต่ละในกรณีที่ตัดทิ้งแล้วภาพจะเสียให้ใช้สีทาบข้อความนั้นให้มีสีใกล้เคียงกับสีพื้นของภาพ และคำบรรยายนั้นก็อย่ามาแยงจุดสนใจของภาพไป

2.2.2 การฝึกภาพ

เพื่อให้ภาพมีความคงทนถาวร ยึดระยะเวลาในการใช้งานให้ยาวนานขึ้นจึงนิยมติดภาพลงบนกระดาษแข็งด้วยกระบวนการฝึกภาพที่นิยมกันทั่วไป คือการฝึกภาพชนิดหนึ่งใช้กาวยางน้ำ ในการฝึกก็มี 2 วิธี คือ

1. ฝึกชั้วคราว
2. ฝึกถาวร

การฝึกชั้วคราว เริ่มจากการใช้กาวยางทาวส์ตักที่ฝึกและใช้ติดกับกระดาษที่จะใช้ฝึกทันทีโดยไม่ต้องรอให้กาวแห้ง การฝึกแบบนี้สามารถลอกออกได้เมื่อต้องการ

4. ทากวายนำบนกระดาษในบริเวณที่ทำเครื่องหมายไว้ และทางด้านหลังของรูปภาพทิ้งไว้ให้กาวแห้ง ยางน้ำที่เลอะออกนอกบริเวณสามารถเช็ดออกได้ เมื่อกาวแห้งแล้ว

5. นำภาพตัดลงบนกระดาษที่เตรียมไว้แล้ว ตามรอยเครื่องหมายใช้ลูกกลิ้งหรือขวดกลมกลิ้งกาวให้เรียบเสมอกัน เพื่อภาพจะได้ติดเรียบสม่ำเสมอ กว้างบางส่วนที่เลอะออกมาเมื่อรอให้แห้งสนิทใช้ผ้าชุบน้ำหรือมือที่สะอาดถูจะหลุดลอกออกมา และภาพผนึกประกอบการสอนที่สะอาด เรียบ คงทน ก็สำเร็จ

2.2.3 การหุ้มปกพลาสติก

เมื่อได้ภาพผนึกเป็นที่เรียบร้อยแล้ว เพื่อให้ภาพนั้น (โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาพใหญ่) มีอายุในการใช้งานยาวนานยิ่งขึ้น ภาพนั้นจึงควรหุ้มด้วยพลาสติก ปิดริมโดยรอบ ยกเว้นด้านข้างด้านหนึ่งเพื่อสะดวกในการที่จะเขียนรายละเอียดต่างๆ ไว้ด้านหลังภาพ หรือลงรหัสภาพมุมใดมุมหนึ่ง ซึ่งจะสะดวกในการนำไปจัดทำเป็นหมวดหมู่ต่อไป

2.2.4 การลงรหัสภาพ

การลงรหัสภาพที่ง่ายที่สุด ก็คือการเขียนรหัสลงบนด้านหลังของภาพนั้น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ครูผู้สอนสามารถนำภาพไปเก็บหลังจากการใช้ภาพนั้นแล้วได้ถูกต้อง ส่วนชนิดของรหัสจะเป็นระบบใดนั้นขึ้นอยู่กับผู้หน้าที่เกี่ยวข้องจะดำเนินการต่อไป รหัสที่เขียนควรเขียนไว้ที่มุมบนด้านหลังภาพ และต้องทำความเข้าใจกับผู้ใช้ เพื่อการใช้รหัสดังกล่าวจะได้ไม่ผิดพลาด และใช้ได้ถูกต้องตรงกัน

2.3 ชั้นการจำแนกประเภทของภาพ³

การจำแนกประเภทของภาพ จะช่วยให้ผู้ใช้สะดวกต่อการหยิบใช้ในเมื่อต้องการและง่ายต่อการเก็บเข้าที่เมื่อใช้แล้ว

2.3.1 การจำแนกภาพตามเนื้อหาวิชาที่สอน

ครูจำนวนไม่น้อยที่นิยมจำแนกภาพออกตามเนื้อหาในบทเรียนนั้น ๆ ทำให้ภาพนั้นๆ ใช้ได้เพียงจุดมุ่งหมายหนึ่งจุดมุ่งหมายเดียว ไม่ได้ผลคุ้มค่า การแบ่งชนิดนี้เป็นการจำแนกภาพที่ไม่มีประสิทธิภาพ

³ McAlpin, Janet. *The Magazine Picture Library* (George Allen & Unwin) (Publishers Ltd., 1980). Page 20

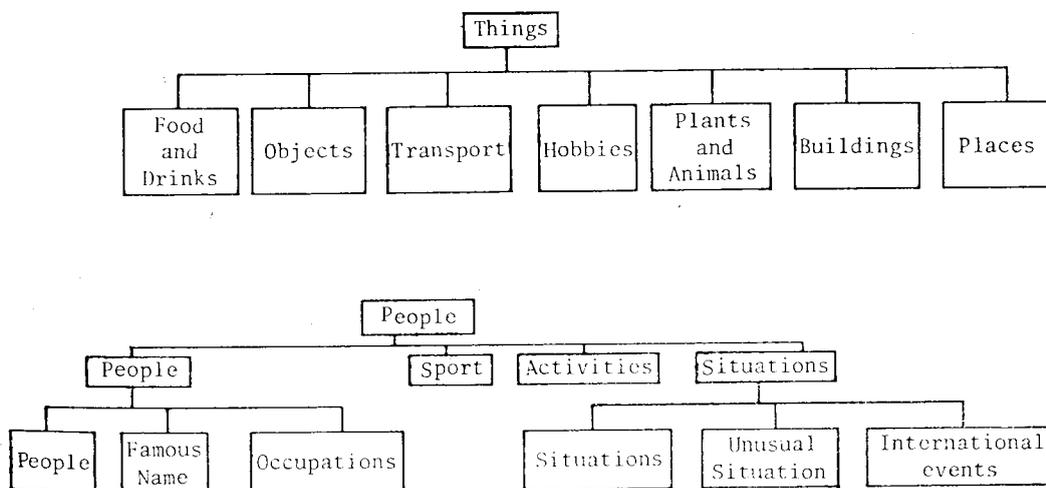
2.3.2 การจำแนกภาพออกตามเนื้อหาของภาพ

ภาพที่ได้จากนิตยสาร อาจแบ่งออกกว้าง ๆ ได้ง่าย ๆ เป็น 2 ประเภท คือ สิ่งของ และคน

สิ่งของที่แสดงสภาพได้แก่ คินสอ ปากกา ยางลบ เป็นต้น หมวกนั้นอาจรวมไปถึงสิ่งมีชีวิต เช่น ต้นมะพร้าว แมว หรือแม้แต่ภาพนางแบบถ่ายเฉพาะใบหน้าเพื่อแสดงหมวกหรือแว่นตา ก็รวมอยู่ในหมวกนั้นได้ นอกจากนี้ภาพเหล่านี้ไม่เพียงแต่จะช่วยให้เรียนรู้เรื่องชื่อสิ่งของ และ “ส่วนประกอบต่างๆ ในภาพ” แล้ว ภาพนั้นยังสามารถบอกขนาดรูปร่าง สี สัน จำนวน สถานที่ตั้ง ความจุ หรือความแตกต่างเหล่านี้ เป็นต้น แต่เนื่องจากภาพเหล่านี้มิได้แสดงถึง “กาล” จึงยากที่จะบรรยายภาพเหล่านี้ให้เป็น “อาการหรือพฤติกรรม” ได้

ภาพ “คน” เป็นภาพที่แสดงสภาพได้ด้วย เช่น ภาพถ่ายหน้าตรงที่ใช้ติดพาสปอร์ตแสดงลักษณะใบหน้าคน ภาพถ่ายครึ่งตัวหรือเต็มตัวอาจแสดงถึงอาชีพของบุคคลในภาพนั้น ๆ ได้ ซึ่งสังเกตได้จากเครื่องแบบที่สวมใส่ บรรยายภาคในภาพพร้อมกับเครื่องมือแสดงอาชีพในภาพนั้นภาพนี้ยังใช้ประโยชน์ในการบอกชื่อส่วนต่างๆ ในภาพ และคำคุณศัพท์ได้อีกด้วย

ประเภทของภาพจำแนกกว้าง ๆ ได้เป็นสิ่งของและคนแล้วนั้นยังสามารถแบ่งย่อยลงไปได้อีกตามความเหมาะสมอยู่ในดุลยพินิจของผู้จำแนกเป็นสำคัญ ดังในแผนภูมิต่อไปนี้

ข้อสังเกต

ถ้าภาพใด ๆ มีเนื้อหาคลุมเครือ สามารถอยู่ได้หลายหมวดหมู่ให้พิจารณาว่าเนื้อหาใดเด่นชัดกว่าแล้วก็ให้จัดภาพนั้นไว้ในหมวดหมู่นั้น ๆ ต่อไป ผู้ใช้ภาพควรระลึกไว้ว่า ภาพที่ต้องการหาได้จากหลายหมวดหมู่ เช่น ต้องการภาพเกี่ยวกับ “กีฬา” อาจหาได้ภายใต้หัวข้อ Sport หรือจาก Situation หรือจาก International Events ได้ด้วยซ้ำไป

2.3.3 การจำแนกภาพโดยเรียงตามตัวอักษร

ในระบบนี้แบ่งออกได้ 14 หมวด ดังต่อไปนี้

- A. Animals and Plants
- B. Buildings
- C. Curiosities
- E. Everyday Activities
- F. Food and Drinks
- I. International News
- J. Jobs
- L. Locations
- N. Names
- O. Objects
- P. People
- R. Recreations
- S. Situations
- T. Transport

ในหัวข้อใหญ่แต่ละหัวข้อ ยังอาจแบ่งแยกย่อยออกไปตามที่เห็นว่าสมควร เช่น OBJECT แบ่งย่อยลงเป็นหมวดเครื่องมือเครื่องใช้ (Equipment) เสื้อผ้า (Clothes) และเฟอร์นิเจอร์ (Furniture) เป็นต้น

2.4 ขั้นตอนการจัดเก็บภาพเข้าเป็นหมวดหมู่

การเก็บรักษาควรเก็บเพื่อให้สะดวกต่อการที่ครูจะหยิบใช้ และง่ายต่อการนำไปเก็บ เพื่อจะได้ใช้ได้บ่อยครั้งยิ่งขึ้น แยกเก็บตามลักษณะขนาดของภาพและประโยชน์ของภาพ คือ

2.4.1 ภาพใหญ่

ในกรณีที่ภาพมีไม่มาก อาจเก็บไว้ในแฟ้ม แต่ถ้าในทางตรงข้ามภาพมีมากควรจะเก็บในตู้ที่มีลิ้นชักหรือกล่องที่จัดแยกตามหมวดหมู่ และอยู่ใกล้หรือสะดวกต่อการนำไปใช้-เก็บคืนที่เดิม

2.4.2 ภาพเล็ก

ภาพเล็กให้เก็บไว้ในกล่องตามหมวดหมู่สะดวกต่อการหยิบไปใช้และง่ายเมื่อนำมาคืนที่เดิม

2.4.3 ภาพสำหรับเล่นเกมส์และฝึกทักษะต่าง ๆ

ภาพที่จัดไว้เป็นชุด ๆ เพื่อนำไปใช้เล่นเป็นเกมส์ประกอบบทเรียนควรแยกเก็บตามเนื้อหาภาพ ควรมีรายละเอียดขึ้นตอนที่ครูจะได้นำมาใช้สำหรับอ้างอิงเมื่อนำไปใช้ประกอบบทเรียน ภาพเหล่านี้จะผนึกบนกระดาษแข็งที่มีขนาดมาตรฐานเดียวกัน คำสั่งบอกรายละเอียดในการเล่นเกมส์จะระบุเอาไว้ในกระดาษแข็งนั้น ๆ

3. การนำภาพไปใช้ประกอบบทเรียน

ในการเลือกภาพไปใช้สอนจะต้องดูจุดมุ่งหมายในการสอนและเนื้อหาวิชาการสอนเป็นสิ่งสำคัญ เช่น จะหาภาพแสดงเหตุการณ์ก็ได้ภายใต้หัวข้อ Situation และ Everyday Activities เป็นต้น ถ้าต้องการหาภาพประกอบการฝึกพวก substitution drills ก็อาจจะเลือกภาพภายใต้หัวข้อ Objects, Food and Drinks, Buildings หรือ People เป็นต้น ในขั้นนำเข้าสู่บทเรียนหรือชั้น presentation ภาพที่ใช้แสดงอาจใช้เพียงหนึ่งหรือสองภาพก็เพียงพอแล้ว ถ้าเป็นภาพใช้ฝึกเป็นกลุ่มจัดภาพไว้เป็นชุด ชุดละ 6 ภาพ หรือมากกว่านั้น ถ้าเป็นคู่ ๆ ละ 5-6 ภาพควรมีการจัดลำดับภาพที่จะเสนอก่อนหลังตามลำดับ

ภาพที่จะนำไปใช้ประกอบบทเรียน ควรจะเรียงตามลำดับก่อนหลังในการแสดงภาพ และต้องให้แน่ใจว่า ทุกคนเห็นภาพได้ชัดเจน ให้เวลาสำหรับนักเรียนได้ทำความเข้าใจกับภาพพอสมควรก่อนจะสั่งให้เด็กทำตามที่ครูต้องการ

หลังจากประสบความสำเร็จในการใช้ภาพประกอบการเรียนการสอน ควรให้มีโอกาสได้แลกเปลี่ยนแนวความคิดที่ใช้ได้ผลกับเพื่อนครู หากไม่สามารถกระทำโดยตรงได้ การเขียนข้อเสนอแนะลงบนบัตรดัชนี ก็จะช่วยได้เช่นกัน แต่วิธีที่ง่ายที่สุด ก็คือ เขียนข้อเสนอแนะการใช้ภาพในการสอนภายหลังของภาพนั้น ๆ เลย เมื่อเพื่อนครูนำภาพนั้นไปประกอบการเรียนการสอน ก็จะได้มีแนวความคิดการสอนใหม่ ๆ จากข้อเสนอแนะนั้น

หนังสืออ้างอิง

- นิพนธ์ สุขปรีดี *โสตทัศนศึกษา A-V Education* กรุงเทพฯ : โรงเรียนสตรีเนติศึกษา แผนกการพิมพ์ 2525
- วิสุทธิ์ ลีลาพฤกษ์ เทคโนโลยีทางการศึกษา (วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน) กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2521
- สมพงษ์ ศิริเจริญ และคณะ *คู่มือการใช้โสตทัศนวัสดุ* กรุงเทพฯ : โครงการพัฒนาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2506
- สมหญิง กลั่นศิริ *คำสอนประกอบคำบรรยาย โสตทัศนศึกษาเบื้องต้น* นครปฐม : ภาควิชาหลักสูตรและวิธีสอนคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2521
- McAlpin, Jenet : *The Magazine Picture Library* London : George Allen & Unwin Publishers Ltd., 1980